

Després de la convulsa etapa en la direcció de l'IVAM de Consuelo Ciscar, un molt qualificat comitè d'experts s'encarregà d'escollir el relleu al cap de la institució. La persona designada, José Miguel G. Cortés, és un professional amb una destacada trajectòria en el món de l'art. El seu discurs rupturista i la composició del seu equip han suposat una alenada d'aire fresc.

PRATS I CAMPS

José Miguel G. Cortés posa al davant de la façana de l'IVAM, una institució que viu moments de canvi i que s'enfronta al difícil repte de recuperar el prestigi perdut amb un director nou i un equip renovat i amb una composició engrescadora.

“L'IVAM ha d'anar guanyant la confiança”

Qualsevol canvi respecte a la llarga i nociva etapa de Consuelo Ciscar al capdavant de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) [vegeu número 1550 d'EL TEMPS] és una petita revolució. José Miguel G. Cortés (València, 1955), la persona escollida per un comitè d'experts —entre d'altres amb Manuel Borja-Villell, director del Reina Sofía; Tomàs Llorens, fundador i primer director de l'IVAM; María Teresa Ocaña, ex-directora del Museu Picasso; Suzanne Cotter, del Serralves d'Oporto, o Philippe de Montebelo, del Metropolitan de Nova York— és un professional amb una trajectòria reconeguda en el món de l'art, amb col·laboracions amb el mateix IVAM, nombroses publicacions, experiència docent i també de gestor

cultural a l'Espai d'Art Contemporani de Castelló o la sala La Gallera. A més, la composició del seu equip, amb Joan Llinares al cap de l'administració (la resta de l'equip el completen Raquel Gutiérrez com a responsable d'exposicions, Álvaro de los Ángeles en activitats i programes i Ana Moure en comunicació) i el desplegament d'un discurs integrador, sensat i moderadament ambiciós, han alimentat expectatives positives.

—No és el mateix aterrar en el càrrec per designació política que sent nomenat per un comitè d'experts de gran nivell professional. Això deu donar tranquil·litat.

—El que dona és una gran satisfacció. D'entrada, no hauria acceptat una designació política. Tampoc m'haurien

triat, pense jo. Vaig decidir presentar-me perquè hi havia un concurs internacional amb una sèrie de gent que em mereix tots els respectes. En tot cas, el que s'ha triat ací és una persona i un projecte per a sis anys. Convé subratllar això del projecte.

—Després, hi ha el seu perfil professional. Costa de creure que algú amb un altre tipus de perfil haja estat al capdavant de l'IVAM tants anys.

—[Medita uns segons la resposta] Bé, això ho hauries de preguntar a unes altres persones. El que puc dir és que la gent professional és la que ha de ser triada per dirigir l'IVAM, un diari o el que siga. Ens hem d'alegrar tots: les persones al cap d'institucions culturals haurien de ser triades pel seu currículum i pel seu projecte. És una fita molt significativa.

—S’ha marcat un precedent?

—No ho sé, no depèn de mi, però hauria de marcar un precedent. Totes les institucions culturals haurien de triar direcció de la mateixa manera, amb un jurat del màxim nivell i amb criteris professionals.

—En favor del nou projecte hi ha també el descrèdit a què s’havia arribat. “L’IVAM ha d’explotar cap a l’exterior, ha d’entrar l’aire fresc”, va dir vostè en la presentació.

—I? Quina és la pregunta? [Somriu.]

—Si ha d’entrar aire fresc és perquè el que hi havia estava viciat, no?

—A ma casa òbric tots els dies les finestres. Fins i tot el projecte de José Miguel Cortés caldrà cada cert temps obrir les finestres i revisar-lo. No sóc tan pretensions de creure que està tot fet. Això d’explotar cap a l’exterior està molt bé, però hem de demostrar que no és tan sols un titular, s’ha de posar en pràctica. El que no pot ser és pensar que els altres ho han fet malament i nosaltres, durant

els propers sis anys, no haurem d’obrir les finestres. Caldrà fer-ho també. Per això en la confecció del meu equip he intentat que hi haguera una conjunció de molts aspectes.

—D’això volia que en parlàrem, perquè precisament la composició del seu equip ha estat ben acollida.

—Aquest tipus d’actes diuen molt més que moltes paraules. Dir que vols fer, que faràs... Està molt bé, però al mateix temps s’ha d’anar fent. De quina manera? Comptant amb l’experiència de gent com Joan Llinares, un gran professional, amb molt de coneixement d’aquest camp i que serà un element molt important. Però també comptant amb gent més jove. Tant la formació de l’equip com altres aspectes són trencaclosques on cada peça és important per al conjunt, La metàfora pot servir també per a la programació de l’IVAM: pots tenir una peça fantàstica i no tenir un projecte. Has d’anar compensant l’experiència amb la joventut, que hi haja homes i dones, gent amb diferents

procedències, amb diferents passats... Quan tries un equip tries una manera de fer les coses, per un passat i per un futur professional. No he triat Joan Llinares perquè em caiga simpàtic, que també, sinó perquè és un gran professional. I la resta de persones igualment.

—Vostè està subratllant molt aquests dies el tema de mirar cap endavant, però a Joan Llinares, que ja va ser l’encarregat d’auditar el Palau de la Música Catalana en l’etapa post-Millet, li ha encarregat un informe sobre la situació econòmica de l’IVAM. S’alcaran les catifes, caiga qui caiga?

—El càrrec de Llinares és portar l’administració de l’IVAM durant sis anys, de la manera més transparent i professional possible. I estic segur que ho farà. Però el meu interès no és tant veure que hi ha sota les catifes com construir un projecte de futur. Ara, el que és cert és que no pense carregar amb cap situació passada. No hi ha ànim de revenja, no prejutge res. Però vull saber. Jo em faig responsable de l’IVAM a partir del 23 de setembre del 2014. Ni un dia abans. I vull que estiga clara la qüestió econòmica, com també la situació de la col·lecció, que també n’he demanat un informe. Vull saber on són les peces, per si hi ha cap problema solucionar-lo. I no assabentar-me un any després, com va passar en el Reina Sofia, que havia desaparegut una escultura de no sé quantes tones. No vull que això em passe a mi. Vull saber si els quadres i dibuixos que tenim els tenim, si estan en bones condicions. I si no ho estan, posar solució.

—Ara que esmenta el Reina Sofia, vostè digué que l’IVAM no era com aquella institució, ni la Tate Modern ni el Pompidou, sinó un museu mitjà. I afegí una reflexió cridanera: l’IVAM es podia convertir en un referent a la Mediterrània.

—Hem de ser conscients del que som, no voler ser el que no som. L’IVAM és un museu mitjà. Important, molt important, però un museu mitjà. No està a la capital de l’Estat espanyol, ni té els recursos econòmics d’uns altres, això ho sabem. Però tampoc vull ser el germà menut o el fill de ningú. Ni del Reina Sofia ni del Pompidou. A mi m’agraden molt aquells museus, cal anar-hi i aprendre. Els valencians tendim a mirar molt als altres, però hem de tenir una personalitat, un discurs propi, perquè

tenim una història i una cultura i això és molt important en tots els aspectes. A mi m'encanta el mestissatge, però per barrejar he de saber qui sóc. S'ha de tenir unes senyes d'identitat. No som Madrid, som València. No som millor ni pitjor, tenim una altra història. I estem mirant a una àrea geogràfica diferent. No som el museu de l'Estat, som el museu de la tercera ciutat de l'Estat. Amb una història molt vinculada a la mar i a la Mediterrània. Tenim un altre clima i això condiciona les nostres relacions: com ens toquem, com ens mirem, una visió més plaent de la vida, una actitud més oberta. No vull ser xovinista ni localista, però tampoc un fals internacionalista: cal barrejar allò global amb allò local, partir d'on estem per aportar alguna cosa. Si fem el discurs que estan fent a Nova York no estarem aportant res. A partir de la nostra situació hem d'aportar elements de discussió a la cultura i a l'art que aprofiten a l'altra gent, aspectes que desconegen. I això és el que ens farà tenir relacions internacionals.

—Vostè va dir que portar a l'IVAM un artista xinès perquè ara és moda no tenia sentit.

—Sí, però no perquè tinga res en contra dels artistes xinesos. És clar que poden venir! Però tenim uns recursos limitats i has de triar. No s'està qüestionant la qualitat d'això, però hi ha molts museus amb molts més recursos que nosaltres que estan fent-ho molt abans. En canvi, quanta gent està treballant seriosament sobre la nostra realitat, la més propera que tenim, la Mediterrània? Crec que podem aportar al discurs global la nostra particularitat. I aleshores sí que ens escoltaran, perquè tenim alguna cosa específica, personal, per aportar. Estic a favor de la interrelació de cultures, però a partir de la suma d'identitats, no de l'homogeneïtzació, tothom parlant del mateix i amb els artistes de moda. Hem d'enriquir el discurs amb experiències, projectes i històries que, si no els únics, som els millors per contar-les. Si a això sumem altres ciutats com Nàpols, Marsella, Alger, Salònica... tindríem un camp comú i una relació àmplia i fluida facilitada també per les xarxes socials. Aquesta és l'aposta, buscar la particularitat.

—Específic i equilibri entre dimensió internacional i artistes locals?

—Crec que hi ha una qüestió que és molt important: m'agradaria que

FRATS I CAMPS

“Si fem el discurs que s'està fent a Nova York, no aportem res. Hem d'aportar elements de discussió propis”

Per a la fotografia interior, Cortés escollí ser retratat a les sales dedicades a Juli González, ger-

s'acabaren els plantejaments binaris, ser d'ací o d'allà, l'art modern o l'art contemporani, els artistes internacionals o locals, la pintura o l'escultura... No compartisc aquells criteris, anem a canviar les disjuntives per les copulatives. A mi m'interessa la cultura, però la cultura que ens enriqueix, que ens aporta elements des del punt de vista conceptual o emotiu, sensitiu. Cal tenir artistes locals i internacionals. A l'IVAM hi ha obres magnífiques del segle XX i del segle XXI. I no es tracta de dir que un període és millor que l'altre, són moments diferents. A Juli González cal estudiar-lo en el seu context i adonar-se de com d'important és la seua obra. O com d'important va ser la pintura informalista a Espanya als anys 50. O veure el pes que arriba a tenir el que jo anomeno “crònica de la realitat” —perquè l'etiqueta art-pop es queda curta—, on els valencians han aportat discursos de gran validesa. És clar que l'obra de Jasper Johns és fantàstica, però a l'IVAM tenim obres de l'Equip Crònica, l'Equip

Realitat, Genovés o Anzo realment bones. I no és una cosa o l'altra, són les dues. És una política inclusiva. Però som a València, hem de fer un discurs mirant des d'ací.

—Parlant de l'obra del museu, vostè va deixar caure que la col·lecció de l'IVAM fins als anys 70 és molt sòlida però que, a partir d'ací, hi ha llacunes. Atès el moment d'estretors econòmics, això implica que no s'aspira a millorar aquelles mancances?

—Les adquisicions per a un museu són fonamentals. Tots els anys que no adquireixes obra els vas perdent i després és més difícil. Cal comprar les obres en el moment, que poden ser més barates. O si tens accés a millors peces. Has d'estar atent, perquè si no ja no pots recuperar això. O pots recuperar-ho però constant més diners. La idea és anar adquirint peces. Ara, s'ha de ser conscients que adquirir obra dels anys 20, 30, 50 està fora de les nostres possibilitats. Si es presenta, les comprarem, però hem de ser conscients de la realitat. Fins i

men de la col·lecció del museu.

tot hi ha artistes dels anys 80 o 90 que són estrelles i no hi pots arribar. Però tenim una bona representació d'allò que anomenava crònica de la realitat. Hi ha hagut artistes que han anat creant en aquella línia, sols que d'una altra manera, conjugant la qualitat amb una visió irònica i crítica de la realitat. I aquesta obra, que continua la línia del pop dels anys 60, sí que es pot comprar. Una altra línia que a mi m'interessa molt és la de les cartografies urbanes, fotografies que reflecteixen la vida de les ciutats. L'IVAM en té d'això, però no està estructurat com un discurs, podríem intentar estructurar-ho. Aquesta

“No prejutge res. Però vull saber l'estat econòmic de l'IVAM i de la seua col·lecció”

és una línia que segueixen pocs museus i nosaltres ja tenim una sèrie d'obres. Sí que hi ha possibilitats d'intervenció, sobretot si som capaços de dotar el museu de personalitat, que crec que va ser el seu gran èxit al principi. L'IVAM no va comprar de tot, sinó que es va incorporar la col·lecció de Juli González, es va especialitzar en abstracció geomètrica, en l'informalisme espanyol –hi ha quadres de Saura i Tàpies magnífics–, en la crònica de la realitat... Però quan algú comença a dispersar-se i en compra dos d'això i dos d'allò comença a dispersar-se, que crec que va ser l'errada a partir dels 70. Hi ha línies que podem continuar o establir i que ens donen la nostra personalitat, fer que la gent tinga un motiu per venir a la ciutat.

—Després hi ha les exposicions temporals. Hi ha una programació contractada per l'anterior direcció però, quan José Miguel Cortés puga dissenyar el seu projecte expositiu, amb què ens trobarem?

—Per començar, no hi ha tantes exposicions signades i que es puguen fer, que no porten a la bancarrota l'IVAM. A partir d'ací, no puc dir noms, però serà la concreció del que estic explicant. Pensem barrejar artistes locals i internacionals, donarem importància als nous llenguatges, a les noves cartografies...

—Més col·lectives que individuals?

—No, jo no he dit això. Hi haurà exposicions temàtiques i individuals. Ara, les exposicions individuals han d'aportar elements de comprensió importants. I les temàtiques ens han d'ajudar a entendre el món en què vivim. I són un element de discussió molt important. A mi m'interessa molt convertir l'IVAM en un fòrum de discussió. Si fas una mostra sobre la violència al món actual, estàs originant un debat sobre un tema social candent, que interessa a molta gent. Si fas una exposició sobre un artista, per molt bo que siga, hi ha molta gent que no està interessada en l'art i que no visita mai un museu. Però hi ha temes que interessen a tothom, visite o no museus. Per exemple, tot allò que té relació amb les noves tecnologies. Estic convençut que hi ha xavals i xavales molt implicats en les noves tecnologies que mai no han visitat un museu. Si fas una sèrie d'exposicions o projectes vinculats a una manera de veure el món, aquesta gent pot arribar al museu.

L'important és que vinguen. I si vénen, poden repetir.

—Per a un visitant d'un cert nivell cultural resulta inconcebible visitar Londres i no anar a la Tate Modern. Pensa que a València això ja no passa amb l'IVAM?

—Molta gent que visita la Tate va com podia anar a visitar el Big Ben. Està bé, perquè deixen diners, compren en la botiga, sumen al nombre de visitants, però van allí com qui va al pub a beure una cervesa. L'important és que la gent que vinga al museu siga conscient del que està fent, que li interesse. Ens interessa una visita més reposada, més atenta. Hem de crear activitats per a tot tipus de públic, però fer que tothom tinga curiositat, que vinguen per un projecte o una exposició i es pregunten què hi ha a les altres sales. La idea és que quan la gent isca del museu ho faça de manera diferent de com ha entrat.

—El seu projecte vol comptar amb el finançament de grans empreses. Però abans caldrà prestigiar l'IVAM.

—Hem de construir entre tots i totes un projecte il·lusionant, que la gent se'n senta orgullosa. Anar guanyant la confiança de la societat. Perquè l'IVAM ens pertany a tots. Però això no es fa en dos dies, ni en dos mesos.

—També ha parlat d'austeritat.

—Sí, però no és que no m'importen els diners, perquè els nostres equips estan obsolets. El museu necessita renovar-se urgentment.

—Ja ha parlat amb Maria José Català, la consellera de Cultura?

—Sí, és clar. Però allò important no són sols els diners. Si tens molts diners, pots muntar les exposicions que vulgues, però la dificultat apareix a l'hora de jugar les exposicions amb les idees. Tenir coses a dir. En tot cas, la consellera és conscient de la importància del museu i de les seues necessitats. I que se li ha de fer costat en tots els sentits. Econòmicament també. He transmès a la consellera, i també al Ministeri de Cultura, que el suport s'ha de notar també amb diners, perquè, si no, poca cosa pots fer: no tens gent per treballar, no tens projectors de qualitat... El tema no és el que la gent et diu, sinó el que fa. Ho veurem en poc de temps.

Xavier Aliaga